

Полтавський державний аграрний університет
Департамент культури і туризму Полтавської обласної військової адміністрації
Полтавський університет економіки і торгівлі
Державний університет «Київський авіаційний інститут»
Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

**«Стан та перспективи розвитку
рекреаційно-туристичного комплексу України:
природний, соціальний, економічний
та інноваційний аспекти»**

м. Полтава, 15 травня 2025 р.

*Стан та перспективи розвитку рекреаційно-туристичного комплексу України:
природний, соціальний, економічний та інноваційний аспекти:
збірник матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Полтава, 15 травня 2025 р.)*

УДК [338.48+379.8](082)

С77

Рекомендовано до друку вченою радою факультету обліку та фінансів Полтавського державного аграрного університету (протокол № 7 від 14.04.2025 р.).

Редакційна колегія

– **Безкровний Олександр Валентинович**, к. е. н., доцент, декан факультету обліку та фінансів, професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування Полтавського державного аграрного університету;

– **Городянська Лариса Володимирівна**, к. е. н., доцент, доцент кафедри менеджменту зовнішньоекономічної діяльності підприємств Державного університету «Київський авіаційний інститут»;

– **Сгорова Олена Володимирівна**, к. е. н., доцент, професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування Полтавського державного аграрного університету;

– **Зоря Олексій Петрович**, д. е. н., професор, завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування Полтавського державного аграрного університету;

– **Каролоп Олена Олександрівна**, к. пед. н., доцент кафедри професійної освіти, ресторанного і туристичного бізнесу Луганського національного університету імені Тараса Шевченка;

– **Логвін Михайло Михайлович**, к. геогр. н., доцент, завідувач кафедри туристичного та готельного бізнесу Полтавського університету економіки і торгівлі;

– **Перерва Петро Григорович**, д. е. н., професор, професор кафедри економіки бізнесу і міжнародних економічних відносин Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут»;

– **Федорченко Лілія Вікторівна**, заступник директора Департаменту - начальник управління розвитку туризму, музейної справи та охорони культурної спадщини Департаменту культури і туризму Полтавської ОВА;

– **Шевчук Сергій Миколайович**, д. геогр. н., професор, завідувач кафедри геоматики, землеустрою та планування територій Полтавського державного аграрного університету.

Стан та перспективи розвитку рекреаційно-туристичного комплексу України: природний, соціальний, економічний та інноваційний аспекти : зб. матеріалів всеукр. наук.-практ. конф. (м. Полтава, 15 трав. 2025 р.). Полтава : ПДАУ, 2025. 222 с.

До збірника ввійшли результати теоретичних та прикладних досліджень природного, соціального, економічного та інноваційного аспектів стану та перспектив розвитку рекреаційно-туристичного комплексу України. Матеріали надруковані в авторській редакції. Редакційна колегія може не розділяти поглядів авторів. Відповідальність за зміст матеріалів, точність наведених фактів, цитат, посилань на джерела, достовірність іншої інформації та за дотримання норм авторського права несуть автори.

© Колектив авторів

© Полтавський державний аграрний університет

Миронов Юрій ТУРИЗМ ЕКОЛОГІЧНИЙ ЧИ ЕКОЛОГІЗОВАНИЙ? ДО ПИТАННЯ ТЕРМІНОЛОГІЇ.....	145
Михайловин Роман ВИКОРИСТАННЯ ЧАТ-БОТІВ ДЛЯ СПІЛКУВАННЯ З КЛІЄНТАМИ У ТУРИЗМІ	149
Мороз Світлана, Калашник Олена, Кузнєцов Роман ОСВІТНІЙ ВИМІР ГАСТРОНОМІЧНОГО ТУРИЗМУ: ІННОВАЦІЙНИЙ ДОСВІД ПДАУ	154
ОЛІЙНИК ВАЛЕНТИНА АНАЛІЗ ТУРИСТИЧНО-РЕКРЕАЦІЙНОЇ СФЕРИ АЛБАНІЇ	157
Перерва Поліна, Косенко Олександра ФОРМУВАННЯ МАРКЕТИНГОВОГО СУПРОВОДУ ТУРИСТИЧНОГО БІЗНЕСУ	160
Разумова Діана БЕЗБАР'ЄРНІСТЬ ТА ІНКЛЮЗИВНИЙ ПІДХІД В ТУРИЗМІ.....	164
Сенів Ліліана ТУРИСТИЧНИЙ БІЗНЕС В УКРАЇНІ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	166
Топтун Софія СІЛЬСЬКИЙ ТА ЗЕЛЕНИЙ ТУРИЗМ ЯК СКЛАДОВА РОЗВИТКУ ГАЛУЗІ ТУРИЗМУ В ПОЛТАВСЬКІЙ ОБЛАСТІ.....	169
Топтун Софія, Рудич Алла ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ТУРИСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	172
Тютюнник Світлана СТАЛИЙ РОЗВИТОК ТУРИЗМУ: СУТНІСТЬ ТА ПЕРСПЕКТИВИ.....	176
Тютюнник Юрій, Нужна Ірина ІНВЕСТИЦІЙНО-ФІНАНСОВА СКЛАДОВА БІЗНЕС-ПЛАНУВАННЯ У СІЛЬСЬКОМУ ЗЕЛЕНОМУ ТУРИЗМІ	181
Хвостик Данііл, Рудич Алла ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ТУРИСТИЧНИХ ПОТОКІВ	185

Хвостик Данііл,

здобувач вищої освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Рудич Алла,

к.е.н., доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування

Полтавський державний аграрний університет, м. Полтава

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ТУРИСТИЧНИХ ПОТОКІВ

Туристичний потік передбачає сукупність людей, які мають намір подорожі з метою відпочинку, ознайомлення або бізнесу. В продовження дефініції поняття туризму, український туристичний потік набирає розмірів в'їзних, виїзних туристів, а також змішаних переміщень громадян у всіх напрямках. Це дієслово відображає сталий рух туристів з різних регіонів країни та за її межами, що має важливий вплив на внутрішньо-економічний розвиток та соціальний прогрес [1].

Основні характеристики туристичних потоків в Україні:

2018: Туристична галузь України показала зростання обсягів внутрішнього туризму. Сукупні надходження туристичного збору та податкових платежів з туристичної галузі зросли на 20,7% до 4,2 млрд грн порівняно з попереднім роком. Внутрішній туризм склав близько 74% від загального обсягу туристичних послуг [2].

2019-2020: Пандемія COVID-19 мала значний вплив на міжнародний туризм. В'їзні туристичні потоки значно скоротилися через обмеження на подорожі. Одночасно внутрішній туризм продовжував збільшуватися, але із специфічними проблемами через локдауни та обмеження на пересування.

2021: Поступове відновлення туризму, після пандемії. Позитивне зрушення у 13 % туристичних підприємств та агентств порівняно з попереднім періодом.

2022: Російське вторгнення в Україну призвело до значного зниження туристичної діяльності. Кількість іноземців, які відвідували Україну, суттєво

зменшилася через військові дії та обмеження на подорожі [3].

Основними напрямками формування туристичних потоків є :

1. В'їзний туризм: у 2018 році в Україні відмічалася суттєва кількість туристів, що приїжджали з Європи, США та деяких країн Азії. Серед областей, атрактивних для іноземців, найбільш популярними були Закарпатська, Одеська та Харківська. Проте через війну та пандемію обсяги порівняно зменшились.

2. Виїзний туризм: Українські туристи традиційно їздили в Туреччину та Єгипет, що складається понад 80 % виїзного туризму. У період 2015-2020 років ці дві вибіркові країни ставали лідерами виїзного туризму.

3. Внутрішній туризм: Українці найчастіше відвідують Київську, Львівську, Полтавську, Черкаську та Дніпропетровську області. Внутрішній туризм продовжував розвиватися навіть під час пандемії та війни, хоча і з певними обмеженнями.

Рекреаційний туризм продовжує бути ключовим сегментом ринку. Діловий туризм теж має помітну долю, зокрема у Харкові та Києві. Під час пандемії зафіксовано збільшення інтересу до внутрішнього туризму, особливо до екскурсій та культурних заходів. За регіональним розкладом: Львівщина й Київщина й далі тримають першість у внутрішньому туризмі. Харківщина набирає ваги як осередок ділового туризму. Чернівецька область теж показує відчутне збільшення податків з туризму, що підтверджує зростання вподобання регіону серед туристів [4].

У проміжок часу з 2018 по 2022 рік туристичні потоки в Україні зазнали помітних змін, спричинених зовнішніми впливами, зокрема, пандемією та військовими діями. Внутрішній туризм продовжував свій розвиток, у той час як міжнародний туризм зазнав відчутних втрат.

Динаміка розвитку вхідного і вихідного туризму: протягом періоду з 2018 по 2022 рік спостерігалися значні зміни у в'їзному туризмі України. Глобальні події, зокрема пандемія COVID-19 та військова агресія з боку Росії, призвели до

відчутного спаду кількості іноземних відвідувачів. Результат дослідження аналітиків акцентує увагу на впливі загальноекономічних та політичних факторів на туристичні потоки, особливо на в'їзний туризм, який характеризується високою чутливістю до зовнішніх умов.

Виїзний туризм до повномасштабного вторгнення, український виїзний туризм демонстрував певну стійкість. Провідними напрямками, як і раніше, були Туреччина та Єгипет – вони охоплювали приблизно 80 % від загального обсягу виїзних подорожей українців у 2015-2020 роках¹. У публікації про тенденції туристичних потоків України також зазначено, як глобальні події корегують структуру виїзного туризму [1].

Пандемія COVID-19: Світова криза COVID-19 залишила глибокий слід на українському туризмі, відчутно змінивши напрямки туристичних потоків. Насамперед, зазнав ударів в'їзний туризм. Різноманітні обмеження на пересування та карантинні протоколи спричинили різке зменшення числа іноземних гостей. У цій статті, присвяченій туристичній галузі України, основна увага приділяється аналізу впливу пандемії на склад туристичних маршрутів та фінансову складову туристичного сектору [4].

Російське вторгнення: збройна агресія радикально змінила туристичний ландшафт України. Потік туристів із-за кордону помітно скоротився, адже безпекові умови стали небезпечними, а мандрівки – обмеженими. Аналіз економічних втрат туристичної сфери від російської війни в Україні акцентує увагу на велетенських збитках, яких зазнала галузь через військові операції [3].

Популярність туристичних напрямків серед українців, завоювали Туреччина та Єгипет, ці дві країни продовжують утримувати першість у вподобаннях українських мандрівників. Протягом п'яти років, з 2015 по 2020, на їхню долю припадало приблизно 80 % туристичних виїздів з України. Аналіз статистичних даних щодо українського туризму додатково підкреслює, що ці напрямки залишаються найпривабливішими для тих, хто планує відпочинок за кордоном [1].

Вклад туризму у валовий внутрішній продукт: за офіційними даними, частка туристичної галузі у формуванні українського ВВП коливається в межах 3-4 %. Проте, міжнародні експерти дають більш оптимістичні оцінки, доводячи цей показник до 9 %. Спостерігається зменшення прямого впливу туристичного сектору на національний ВВП: з 2,1 % у 2012 році до 1,5 % у 2018 році. Сукупний вплив туристичної діяльності також продемонстрував спад, змінившись з 7,5 % до 5,6 % за аналогічний часовий проміжок.

Туризм відіграє важливу роль як роботодавець в Україні. Безпосередній вплив туристичної сфери на працевлаштування оцінювався приблизно в 1,3% у 2018 році, враховуючи сукупний вплив, цифра сягала близько 5 %. Збройний конфлікт та пандемія COVID-19 призвели до значних змін на ринку праці у сфері туризму, змусивши чимало підприємств вдатися до скорочення штату через складне становище в галузі (посилання на публікацію про туристичну індустрію України в умовах війни).

Інвестиції в інфраструктуру є ключем до розквіту туризму. Значні фінансові вливання в цю сферу мають вирішальне значення. У 2018 році, згідно з даними досліджень, обсяг інвестицій в туристичний сектор досяг приблизно 5,7 мільярда гривень. Це відповідало приблизно 1,9 % від загального обсягу інвестицій в економіку країни. Військові дії стали серйозним викликом для інвестиційного клімату в туризмі. Велика кількість туристичних об'єктів зазнала руйнувань, або серйозних пошкоджень (згідно з публікаціями про наслідки війни для туристичної інфраструктури) [3].

Статистичні методи застосовуються для збору та обробки інформації стосовно туристичних переміщень. Це охоплює отримання відомостей про число мандрівників, маршрути їхніх подорожей, а також про економічні наслідки туристичної діяльності для українських регіонів. У публікації, присвяченій туристичній статистиці України, наголошується на ключовій ролі точного статистичного аналізу у розумінні змін туристичних потоків та їхнього впливу на загальний економічний стан держави.

Список використаних джерел

1. Костинець В. В., Коваленко Ж. С., Овсяник К. М. Розвиток туристичного сектору регіонів України в сучасних умовах. URL : https://economicscience.net/wp-content/uploads/2022/02/4.21._topic_-Kostynets-V.V.-Kovalenko-Z.S.-Ovsianyk-K.M..26-35.pdf.
2. Ткаченко Т. І., Ведмідь Н. І., Гладкий О. В. Аналітичне дослідження втрат туристичної індустрії від війни в Україні. URL : <https://nto.ua/assets/files/ntou-library-war-%D0%86mpact-analysis.pdf>.
3. Погуда Н. В., Стрижак О. О. Туризм 2022 року: аналіз та перспективи розвитку. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Економіка і управління*. Том 34 (73). № 1, 2023. DOI : <https://doi.org/10.32782/2523-4803/73-1-4>.
4. Тарасюк Г. М., Горшкова Л. О. Сучасний стан туристичної індустрії України та перспективи повоєнного розвитку. *Причорноморські економічні студії*. Випуск 84/2023. URL: http://bses.in.ua/journals/2023/84_2023/30.pdf.